

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. birželio 21 d.
(OR. en)

10306/18

SOC 431
EDUC 264

PRANEŠIMAS

---

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

data: 2018 m. birželio 21 d.

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 9724/18 + COR 1 + COR 2

Dalykas: Integruota ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politika kaip skurdo
mažinimo ir socialinės įtraukties skatinimo priemonė
- Tarybos išvados

Delegacijoms pridedamos Tarybos išvados „Integruota ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politika kaip skurdo mažinimo ir socialinės įtraukties skatinimo priemonė“; Taryba jas priėmė 2018 m. birželio 21 d. posėdyje.

**Integruota ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politika
kaip skurdo mažinimo ir socialinės įtraukties skatinimo priemonė**

Tarybos išvados

PRIPAŽINDAMA, KAD:

1. itin svarbūs Europos Sąjungos tikslai yra propaguoti ir apsaugoti vaikų teises, kovoti su vaikų skurdu bei socialine atskirtimi ir užtikrinti visiems vaikams lygias galimybes nepriklausomai nuo jų socialinės, kultūrinės, etninės ar kitokios aplinkos. ES pagrindinių teisių chartijoje deklaruojama, kad vaikai turi teisę į jų gerovei užtikrinti būtiną apsaugą ir globą ir kad visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovaujamas vaiko interesais;
2. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigojo įgyvendindamos strategiją „Europa 2020“ sumažinti skurdą ir socialinę atskirtį, be kita ko, tarp vaikų. 2016 m. 24,8 mln. vaikų Sąjungoje vis dar grėsė skurdas ir socialinė atskirtis. Tai tebekelia didelį susirūpinimą, nes vaikų skurdas daro neigiamą poveikį ne tik tiesioginei vaikų gerovei, bet ir visai visuomenei. Mažiau tikėtina, kad vaikai, kurie auga skurdo ir socialinės atskirties sąlygomis, gerai mokysis, bus geros sveikatos ir vėliau gyvenime realizuos visą savo potencialą. Visuomenės atžvilgiu vaikų skurdas ir socialinė atskirtis kelia grėsmę vaikų raidai, dėl jų tampa neįmanoma pasinaudoti jų talentais, taip pat galėtų prireikti paramos tiems, kurie patiria nepriteklių visą savo gyvenimą;
3. 2017 m. paskelbtoje deklaracijoje dėl Europos socialinių teisių ramsčio raginama kovoti su skurdu vaiko teisių požiūriu – kaip principas nustatyta, kad vaikai turi teisę į apsaugą nuo skurdo, kad vaikai iš socialiai remtinės aplinkos turi teisę į specialias lygių galimybių skatinimo priemones ir kad vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą;

4. nustačiusios Barselonos tikslus, Europos Sąjunga ir jos valstybės narės įsipareigojo iki 2010 m. užtikrinti formaliąją vaikų priežiūrą ne mažiau kaip 90 % Sąjungos vaikų nuo 3 metų amžiaus iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir ne mažiau kaip 33 % jaunesnių nei 3 metų amžiaus vaikų. Šie tikslai dar kartą patvirtinti 2011–2020 m. Europos lyčių lygybės pakte. Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginėje programoje taip pat nustatytas tikslas, kad iki 2020 m. ne mažiau kaip 95 % vaikų (nuo 4 metų amžiaus iki privalomojo mokyklinio amžiaus) turi dalyvauti ikimokyklinio ugdymo sistemoje;
5. pirmieji vaiko raidos metai yra itin svarbūs – jie nulemia vaikų sveikatą, mokymąsi, elgesį, socialinę įtrauktį ir daro įtaką visam jų gyvenimui. Šiame kontekste ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politika ir paslaugos yra vienos iš svarbiausių skurdo ir socialinės atskirties prevencijos ir kovos su šiais reiškiniais priemonių, kuriomis nutraukiamas iš kartos į kartą perduodamas nepalankios socialinės padėties ciklas ir skatinamas socialinis judumas;
6. ratifikavus JT vaiko teisių konvenciją visos šalys turi siekti užtikrinti, kad iš jokio vaiko nebūtų atimta teisė naudotis pagrindinėmis paslaugomis, susijusiomis su ankstyvąja sveikatos priežiūra, įskaitant ankstyvąją profilaktinę sveikatos priežiūrą, mitybą ir gerovę, ypač daug dėmesio skiriant vaikų iš socialiai remtinios aplinkos teisėms;
7. įsipareigojimas panaikinti skurdą, užtikrinti sveiką gyvenimą, panaikinti smurtą bei seksualinį išnaudojimą ir skatinti gerovę visiems bet kokio amžiaus žmonėms, taip pat užtikrinti įtraukų ir teisingą kokybišką švietimą visais lygmenimis, be kita ko, ankstyvojoje vaikystėje, yra neatsiejama 2030 m. darnaus vystymosi tikslų dalis;
8. investicijos į ikimokyklinio amžiaus vaikų raidą yra labai ekonomiškai efektyvios, nes jomis užkertamas kelias viešosioms išlaidoms, kurių ateityje gali atsirasti siekiant įveikti nepakankamo išsilavinimo, įgūdžių stokos ir nepakankamo užimtumo padarinius, dėl kurių atsiranda skurdas ir socialinė atskirtis;

PABRĖŽDAMA, KAD:

9. siekiant kovoti su vaikų skurdu bei socialine atskirtimi ir skatinti vaikų gerovę būtina laikytis daugialypio ir integruoto požiūrio, grindžiamo trimis pagrindiniais ramsčiais, įskaitant galimybę naudotis tinkamais ištekliais, galimybę naudotis prieinamomis kokybiškomis paslaugomis ir vaikų teisę dalyvauti visuomenės gyvenime, kaip nurodyta Komisijos rekomendacijoje 2013/112/ES „Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“;
10. investuoti į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą itin svarbu ne tik siekiant sumažinti nelygybę jauname amžiuje, bet ir užkirsti kelią suaugusiųjų skurdo ir atskirties pavojui, nes sukuriamas pagrindas sėkmingam mokymuisi visą gyvenimą, socialinei integracijai ir įsidarbinamumui. Dalyvauti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje naudinga visiems vaikams, tačiau tai itin svarbu vaikams iš socialiai remtinės aplinkos, kadangi tai turi esminę reikšmę siekiant užtikrinti geresnį prisitaikymą mokykloje ir mokymąsi, taip pat užkirsti kelią nelygybei ir su ja kovoti anksti imantis veiksmų. Tikimybė, kad vaikai iš mažumų grupių ir mažas pajamas gaunančių šeimų dalyvaus ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje, dažnai yra daug mažesnė. Todėl vaikams iš socialiai remtinės aplinkos būtina garantuoti vienodas galimybes naudotis kokybiškomis universaliosiomis paslaugomis;
11. veiksmai ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos srityje turi būti orientuoti į vaiką ir taikomi visiems vaiko raidos ir gerovės aspektams. Siekiant remti vaikų augimą ir sveikatą, užtikrinti, kad būtų anksti nustatomi sunkumai ir anksti imamasi veiksmų, be kita ko, suteikta galimybė naudotis universaliosiomis profilaktinės sveikatos priežiūros paslaugomis ir reabilitacijos paslaugomis, garantuoti kokybiškas ankstyvojo mokymosi galimybes, užkirsti kelią nepriežiūrai, smurtui ir kitiems pavojams, būtina vykdyti integruotą daug sektorių apimančią politiką. Šiuo atžvilgiu labai svarbu užtikrinti gerą sveikatos priežiūros, švietimo, socialinės ir vaiko apsaugos sistemų suderinimą ir sąveiką;

12. būtina taikyti integruotą ir suderintą požiūrį lygmeniu, kuriuo teikiamos ikimokyklinio amžiaus vaikų raidai skirtos paslaugos, ypač vietos lygmeniu. Itin svarbu, kad būtų parengtų paslaugų teikėjų ir ekspertų. Investuoti į reguliarių specialistų mokymą, be kita ko, siekiant užtikrinti geresnį bendravimą ir partnerystę su tėvais¹, taip pat dirbti su vaikais ir šeimomis iš socialiai remtinės aplinkos yra naudinga norint pagerinti ne tik galimybę naudotis paslaugomis, bet ir jų kokybę;
13. kadangi tėvai yra asmenys, kuriems tenka pirminė ir didžiausia atsakomybė už vaiko sveikatą, gerovę ir raidą, jiems reikalinga tinkama parama. Labai svarbu skatinti tėvų ir motinų socialinės įtraukties programas ir dalyvavimą darbo rinkoje, teikti finansinę paramą ir suteikti galimybę naudotis paslaugomis. Reikia laikytis į šeimą orientuoto požiūrio. Vykdamas tinkamai parengtą nacionalinę profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros politiką, pavyzdžiui, teikiant su vaiko priežiūra susijusias atostogas ir užtikrinant lanksčias darbo sąlygas, taip pat galima remti abiejų tėvų dalyvavimą darbo rinkoje ir skatinti, kad motinos ir tėvai vienodžiau dalytųsi priežiūros pareigomis. Galimybė gauti kokybiškas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas, jų prieinamumas ir įperkamumas padeda tėvams lengviau suderinti jų profesines ir priežiūros pareigas, taigi, sudaro jiems sąlygas toliau užsiimti apmokamu darbu arba į jį grįžti, o tai daugeliu aspektų svarbu vaikų gerovei ir raidai;
14. ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos yra esminė ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politikos dalis, tačiau už bendrą ikimokyklinio amžiaus vaiko raidą atsako ne tik formalieji globėjai ir ugdytojai. Tėvai turi būti gerai informuojami, remiami ir konsultuojami, be kita ko, prieš patenkant į formaliąją sistemą, kol vaikas prižiūrimas namuose. Šiame kontekste itin svarbi informavimo veikla, ypač pažeidžiamiausioms bendruomenėms. Praktika, kuria stiprinama tėvų ir ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikėjų partnerystė, daro ypač teigiamą poveikį vaikams iš socialiai remtinės aplinkos;

---

¹ Visi šių išvadų punktai, kuriuose minimi tėvai, taip pat galioja globėjams ir pagrindiniams globėjams.

15. vienas iš svarbiausių aspektų norint parengti veiksmingas strategijas – suderinti universalią politiką, kuria būtų skatinama visų vaikų gerovė ir raida, ir tikslinę politiką, kuri būtų skirta pažeidžiamiausioms šeimoms, bet kuria jos nebūtų stigmatizuojamos. Praktika, kuria skatinama laikytis daugiadalykio požiūrio, vykdyti mobilių darbų bendruomenėse, lankytis namuose, rengti mokymą ugdant vaikų priežiūros įgūdžius, vykdyti šeimų konsultavimą ir orientavimą, įtraukti tarpininkus iš palankių sąlygų neturinčių grupių ir bendruomenių, suteikti galimybę nemokamai naudotis paslaugomis ir teikti paskatas naudotis paslaugomis, galėtų prisidėti ne tik prie įtraukimo į ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemą, bet ir prie bendro priežiūros šeimoje ir vaikų gerovės bei raidos gerinimo;
16. kadangi negalią arba specialiųjų poreikių turintys vaikai susiduria su daugybe kliūčių, itin svarbu anksti imtis veiksmų ir remti tėvus teikiant paslaugas namuose ir bendruomenėje. Negalią turintys vaikai gali susidurti su problemomis, susijusiomis ne tik su tuo, kad jie nėra įtraukiami į švietimo sistemą, bet ir su galimybe naudotis fizine aplinka, taip pat jie gali susidurti su išankstinėmis neigiamomis nuostatomis ir stereotipais. Jeigu nebus laiku užtikrinta tinkama parama, apsauga ir įtraukties skatinimo priemonės, šie sunkumai gal tapti dar didesni ir sukelti visą gyvenimą trunkančių padarinių – tiek tėvų, tiek vaikų didesnę skurdą ir atskirtį;
17. vaikams, kurie atskiriami nuo tėvų ir (arba) šeimų, turi būti suteiktos vienodos raidos ir mokymosi galimybės. Norint užtikrinti šiems vaikams geresnę gyvenimo pradžią, būtinas vaikų priežiūros deinstitutionalizavimas, užtikrinant, kad priežiūra, paslaugos ir pagalba būtų teikiamos šeimoje ir bendruomenėje, investuojant į prevencijos paslaugas bei paramą šeimai ir stiprinant vaiko apsaugos sistemas;
18. atsakomybė už ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politikos organizavimą ir turinį, taip pat už bendrą vaiko gerovės ir apsaugos politiką bei paslaugas ir toliau tenka atskiroms valstybėms narėms, tačiau bendradarbiavimas taikant atvirąjį koordinavimo metodą gali padėti įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį, pagal kurį reikalaujama imtis tvirtų veiksmų Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis;
19. Europos struktūriniais ir investicijų fondais (ESI fondais) svariai prisidedama įgyvendinant vaiko politikos reformas, remiamas nacionalinių biudžetų lėšomis;

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA

PRAŠO KOMISIJOS:

20. toliau propaguoti vaiko teises ir į vaiką bei šeimą orientuotą politiką ir toliau skiriant joms svarbią vietą politikos darbotvarkėje, įskaitant darbotvarkę po 2020 m., ir remti valstybes nares joms įgyvendinant nacionalinę politiką;
21. vadovaujantis Sutartyse nustatytu kompetencijų padalijimu, skatinti įgyvendinti su vaikais susijusius Europos socialinių teisių ramsčio principus, visų pirma dėl teisės į apsaugą nuo skurdo, vaikų iš socialiai remtinios aplinkos teisės į specialias lygių galimybių gerinimo priemones ir teisės į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą;
22. toliau skatinti ir intensyvinti valstybių narių, ekspertų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dialogą ir sudaryti palankesnes sąlygas tarpusavio mokymuisi bei keitimuisi geros praktikos pavyzdžiais atitinkamose srityse. Tai apima vaikų skurdo prevenciją, ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politiką, įskaitant integruotą požiūrį įvairiose politikos srityse, kokybiškas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas ir skaitmeninimo poveikį ikimokyklinio amžiaus vaikų raidai;
23. glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis tęsti ir stiprinti analitinį darbą ir stebėseną klausimais, susijusiais su vaikų skurdu ir vaikų gerove bei raida;

RAGINA VALSTYBES NARES, atsižvelgiant į konkrečias šalies aplinkybes:

24. visiems vaikams užtikrinti vienodas ir teisingas sąlygas naudotis kokybiškais universaliosiomis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis toliau gerinant:
  - galimybes jas gauti, atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir poreikius,

- jų prieinamumą ir įperkamumą, taikant subalansuotą universalios ir tikslinės politikos priemonių, paslaugų ir įvairių iniciatyvų derinį, taip pat priemones kliūtims ir barjerams įveikti,
  - jų įtraukumą, įtraukiant vaikus iš įvairios aplinkos ir specialiųjų ugdymosi poreikių ar negalią turinčius vaikus, vengiant segregacijos ir skatinant jų dalyvavimą, ir
  - jų kokybę, skatinant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų darbuotojų profesionalizaciją ir geras darbo sąlygas, gerinant ikimokyklinio amžiaus vaikų mokymo programų ar pedagoginių gairių, kurios visiems vaikams suteiktų galimybę realizuoti visą savo potencialą, rengimą, užtikrinant vienodą požiūrį į berniukus ir mergaites ir jų lygias galimybes, skatinant atitinkamų įstaigų stebėseną ir vertinimą atsižvelgiant į vaiko interesus ir nustatant tinkamas valdymo struktūras;
25. taikyti integruotą ir į vaiką orientuotą požiūrį visų vaiko raidos bei gerovės aspektų atžvilgiu ir toliau stiprinti sveikatos priežiūros, švietimo, socialinės ir vaiko apsaugos sistemų suderinimą ir sąveiką, taip pat integruotą ir suderintą paslaugų teikimą vietos lygmeniu;
  26. toliau remti tėvus skatinant dalyvavimą darbo rinkoje ir profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, teikiant šeimoms finansinę paramą ir suteikiant galimybę naudotis įvairiomis paslaugomis, įskaitant šeimų konsultavimą ir pagalbą joms;
  27. toliau teikti daugiadalykę paramą vaikams ir šeimoms iš socialiai remtinai aplinkos, pavyzdžiui, romų vaikams, teisėtai gyvenantiems vaikams iš trečiųjų šalių arba negalią ar specialiųjų poreikių turintiems vaikams, taip pat vaikams, kuriems taikoma alternatyvioji priežiūra, ir nuo smurto bei prievartos nukentėjusiems vaikams;
  28. skatinti tėvų dalyvavimą ir praktiką, kuria būtų užmezgama ir stiprinama tėvų ir ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikėjų partnerystė, taip pat praktiką, kuria būtų sudarytos geresnės sąlygos palaikyti ryšį su tėvais ir šeimomis iš socialiai remtinai aplinkos ir bendruomenių;
  29. toliau gerinti šiuo metu vykdomą duomenų, susijusių su esminiais ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos rodikliais ir paslaugų teikimu, rinkimą ir stebėseną nacionaliniu ir vietos lygmenimis;

30. stiprinti visų atitinkamų viešųjų, privačiųjų ir pilietinės visuomenės subjektų dalyvavimą ir tarpusavio bendradarbiavimą rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ir gerovės politiką;
31. užtikrinti, kad būtų geriau naudojamos Europos struktūriniais ir investicijų fondais (ESI fondais), ypač Europos socialiniu fondu (ESF) ir Europos regioninės plėtros fondu (ERPF), priklausomai nuo nacionalinių aplinkybių ir politikos darbotvarkių, kad būtų remiama vaikų skurdo bei socialinės atskirties prevencijos ir kovos su šiais reiškiniais politika;

RAGINA SOCIALINĖS APSAUGOS KOMITETĄ:

32. taikant atvirąjį koordinavimo metodą socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityje, toliau lengvinti ir skatinti idėjų, žinių, patirties ir geros praktikos pavyzdžių apie integruotą ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos politiką ir jos poveikį skurdo bei socialinės atskirties mažinimui kaupimą ir dalijimąsi jais, be kita ko, vykdant temines peržiūras ir Socialinės apsaugos bei socialinės įtraukties tarpusavio vertinimo programą;
33. toliau stebėti konkrečius su vaikų skurdu ir vaikų gerove bei raida susijusius klausimus ir teikti tinkamą jų analizę, be kita ko, vykdant Europos semestrą;
34. toliau bendradarbiauti su Užimtumo komitetu, Švietimo komitetu ir kitais komitetais bei aukšto lygio grupėmis ES lygmeniu bendros kompetencijos klausimais, susijusiais su socialinių pokyčių stebėseną ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimu.

Pamatiniai dokumentai

- ES pagrindinių teisių chartija
- Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“
- Europos socialinių teisių ramstis
- 2010 m. Tarybos išvados „Švietimo ir mokymo socialinis aspektas“
- 2011 m. Tarybos išvados „Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasirengti ateičiai“
- Komisijos rekomendacija 2013/112/ES „Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“
- Pirmininkaujančios valstybės narės išvados, 2002 m. kovo 15–16 d. Barselonos Europos Vadovų Taryba
- 2011–2020 m. Europos lyčių lygybės paktas
- Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginė programa („ET 2020“)
- 2015 m. Europos Parlamento rezoliucija dėl nelygybės mažinimo ypatingą dėmesį skiriant vaikų skurdui
- 2011 m. Tarybos išvados dėl ES romų integracijos nacionalinių strategijų bendrųjų principų iki 2020 m.
- 2016 m. Tarybos išvados dėl romų integracijos proceso paspartinimo
- JT vaiko teisių konvencija
- JT neįgaliųjų teisių konvencija
- JT 2030 m. darnaus vystymosi tikslai
- 2016 m. Komisijos komunikatas „Tolesni tvarios Europos ateities užtikrinimo žingsniai: Europos veiksmai siekiant tvarumo“
- 2009 m. „Eurydice“ dokumentas „Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe“ („Kova su socialine ir kultūrine nelygybe pasitelkiant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą Europoje“)
- Pasiūlymas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemos pagrindinių principų (Europos Komisijos remiamas Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbo grupės ataskaita)